

BORSELE

VOE MEKARE VOOR ELKAAR

Verkiezingsprogramma
2026 – 2030

BORSELE

‘Met elkaar krijgen we het voor elkaar.’

VOE MEKARE

Omslagfoto :

De brilletjes dijk bij Nisse. Een van de vele mooie plekken in onze gemeente.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 4

1. SOLIDARITEIT 7

1.1 Woningaanbod	7
<i>We bouwen voor alle doelgroepen</i>	7
1.2 Jeugdzorg	8
<i>Preventie & gezonde jeugd</i>	8
<i>We organiseren zorg om het kind heen, niet andersom</i>	8
1.3 Ouderenzorg	9
<i>We ondersteunen ouder worden in eigen regie</i>	9
<i>We creëren een gezonde, sociale leefomgeving</i>	9
<i>We ondersteunen wie zorgt</i>	10
1.4 Maatschappelijke ondersteuning (Wmo-zorg)	10
<i>De mens centraal niet de indicatie</i>	10
<i>Ondersteuning vóór het te zwaar wordt</i>	10
<i>We maken zorgen lichter, niet zwaarder</i>	11
1.5 Armoede en schulden	11
<i>Vroeg signaleren, snel handelen en begeleiden</i>	11
<i>Elk kind doet mee, zonder uitzondering</i>	12
<i>Verbinding met het dorp en de samenleving</i>	12
1.6 Sport	12
1.7 Iedereen doet mee / Saamhorigheid en verbinding	13
1.8 Mobiliteit	13
<i>Veiligheid doen we samen</i>	13

2. RENTMEESTERSCHAP 15

2.1 Natuur, Biodiversiteit en Duurzaamheid	16
<i>Borsele koploper in biodiversiteit</i>	16
<i>Groen is meer dan natuur</i>	16
2.2 Energie	17
<i>Energietransitie</i>	17
<i>Lokaal eigenaarschap en samenwerking</i>	17
2.3 Arbeidsmarkt, economie en landbouw	18
2.4 Cultuur	19
2.5 Bestuurscultuur	20
<i>Zichtbaar, open, eerlijke en duidelijke communicatie</i>	20

<i>Samenwerken vanuit vertrouwen en duidelijkheid</i>	20
<i>Kritisch blijven, samen leren</i>	20
2.6 Samenwerking	21
2.7 Gemeentefinanciën	21
2.8 Recreatie en Toerisme	21
3. GERECHTIGHEID	23
3.1 Ondernijning en veiligheid	24
4. GESPREIDE VERANTWOORDELIJKHEID	25
4.1 Participatie	26
<i>Dorpsgericht werken als uitgangspunt</i>	26
<i>Leren en verbeteren</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
<i>Ruimte voor jongeren</i>	26
4.2 Vrijwilligers	27
4.3 Onderwijs	27

Voorwoord

Het CDA Borsele is een energieke club mensen van o.a. jonge vaders en moeders, ouders met wat meer ervaring, opa's en oma's, maar ook van scholieren en net afgestudeerden, werkenden en gepensioneerden. Het CDA is vooral een club mensen die midden in onze Borselse samenleving staat. Onze mensen zijn door heel de gemeente actief in (sport)verenigingen, in de kerken, op scholen, festivals, bedrijven, organisaties en op veel meer plaatsen. Op onze lijst staan mensen uit bijna alle dorpen van onze gemeente en op de andere dorpen zorgen wij dat we bekend zijn, vindbaar en we gaan er natuurlijk naartoe. Zo weten wij wat er overal speelt en we zorgen dat wij makkelijk te benaderen zijn. Dit maakt van ons CDA de meest lokale partij van de gemeente Borsele.

Het CDA Borsele zal geen gouden bergen beloven, maar met realistische plannen komen die wij ook waar kunnen maken. Wij zullen altijd net een stap extra zetten, maar wel met realisme. Waar dat nodig is, vertellen wij het eerlijke verhaal en maken niemand blij met dingen die we niet waar kunnen maken, want juist dan groeit de onvrede. Juist in onze gemeente wordt er nog naar elkaar omgekeken en vertrouwen we elkaar. En juist dat willen wij versterken door het eerlijke verhaal te vertellen, ook al is dat soms niet het leukste verhaal.

Iedere vier jaar schrijven wij een nieuw verkiezingsprogramma, maar waarom? Moeten we iedere vier dan weer alles opnieuw bedenken.... Zeker niet, afgelopen periode zijn er veel dingen goed gegaan of in gang gezet. Dit moeten we dan ook zeker niet veranderen en juist doorzetten. Daarom heeft ons verkiezingsprogramma ook nu weer Voe Mekare! Want wat wij 4 jaar geleden al zeiden, we doen het met elkaar, we doen het voor elkaar en samen krijgen we het voor elkaar.

In 4 jaar tijd kan er ook veel veranderen, actuele zaken maken dat ons verkiezingsprogramma weer veranderd is, noem het, geüpdatet is. Ook in onze gemeente roepen veel grote landelijke vraagstukken om onze aandacht. Voorbeelden hiervan zijn de beschikbaarheid van betaalbare woningen, ruimte voor infrastructuur voor de energietransitie, toekomst van de agrarische sector, klimaatverandering, natuur en biodiversiteit. Ook moeten we ons inzetten voor onze samenleving, de zorg betaalbaar houden, de leefbaarheid van onze dorpen, onze leefomgeving en veiligheid. Dit moet allemaal binnen onze gemeentegrenzen en dat vraagt om keuzes. In dit verkiezingsprogramma maken wij die keuzes of geven wij aan wat we moeten onderzoeken. De komende periode zal daarom in teken staan van keuzes maken, dit wel en dat niet.

Ons verkiezingsprogramma gaat uit van fatsoenlijk bestuur op basis van de vier CDA-kernwaarden. Solidariteit, Rentmeesterschap, Publieke gerechtigheid en

Gespreide verantwoordelijkheid. Want ondanks dat wij de meest lokale partij van Borsele zijn, hebben wij korte lijnen met onze provinciale afdeling en met de Tweede Kamerfractie. Dat maakt dat wij onderwerpen die in Borsele spelen heel eenvoudig in de Tweede Kamer kunnen aankaarten. Dit hebben wij afgelopen periode veel gedaan en dit zullen wij blijven doen.

De komende vier jaar ga jij/gaat u ons met dezelfde positieve en vrolijke energie zien in Borsele en met dit enthousiasme en deze drive blijven wij ons inzetten voor onze prachtige gemeente waar het goed wonen, ondernemen en recreëren is. Waar we naar elkaar omkijken, waar onze verenigingen actief zijn en waar we het bovenal voor elkaar doen, Voe Mekare!

Niels Kampstra

Lijsttrekker CDA Borsele

1. Solidariteit

1.1 Woningaanbod

Om het woningtekort terug te dringen willen we in iedere kern meer woningen realiseren, passend bij de schaal en maat van het dorp. Van een straatje erbij tot een complete nieuwbouwwijk: de plannen liggen klaar en we kopen waar nodig grond aan om dit mogelijk te maken.

De aangekochte gronden voor groenstructuurplannen combineren we met wonen in het groen. Wonen in het groen heeft een positief effect op gezond opgroeien en onze mentale gezondheid. We kijken breed naar de ruimtelijke ontwikkeling van Borsele. We stoppen met 'hokjesdenken' en leggen juist verbindingen tussen functies zoals wonen, natuur en landbouw. We gaan actief in gesprek met inwoners, belangenorganisaties en bedrijven. We maken samen van Borsele een nog mooiere gemeente. We maken gebruik van positieve ervaringen in andere gemeenten.

We bouwen voor alle doelgroepen

- In iedere kern een straatje erbij.
- We zorgen dat de kansen voor jongeren op de woningmarkt groter worden. We doen dit door:
 - het voortzetten van de starterslening en de erfpacht regeling.
 - starterswoningen verplicht op te nemen in bouwplannen vanaf 10 woningen
 - een online platform waar jongeren alle lokale bouwprojecten, leningen en toewijzingsregels kunnen vinden.
 - We houden in ons omgevingsplan ruimte voor uitbreiding van het concept van de 'doorgroeiwoning'.
- Voor senioren bouwen we levensloopgeschikte woningen, geclusterde woonvormen en nieuwe woonzorgcomplexen, om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen.
- We hebben extra aandacht voor mensen die nét boven de sociale huurgrens verdienen, maar te weinig om te kopen of particulier te huren. Hiervoor maken we afspraken met Beveland Wonen.
- We monitoren de bouw van voldoende sociale huurwoningen.
- We zetten huidig beleid voor statushouders voort.
- Bij alle bouwactiviteiten is duurzaamheid voor ons een belangrijk aandachtspunt.

1.2 Jeugdzorg

Kinderen en jongeren verdienen een veilige, stabiele en liefdevolle omgeving waarin zij zich (mentaal)gezonder kunnen ontwikkelen. Wij zien het dorp, de natuur, de school, de sportclub en de familie als één groot opvoedklimaat waarin kinderen kunnen opgroeien. Binnen dit geheel blijven ouders primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. We geloven dat de omgeving bepalend is voor het welzijn van een kind. Gezonde voeding, veilige straten, toegankelijke voorzieningen en betrokken volwassenen vormen samen de basis. Wij kiezen voor een verder voortbouwen op de eerder ingezette koers: normaliseren waar het kan, ondersteunen waar het moet, ingrijpen als het niet anders kan. We gaan jeugdzorg niet verder opknippen, maar verbinden binnen Zeeland én lokaal. Geen groeiende zorg, wel een groeiend netwerk van betrokkenheid om het gezin heen, zoals verenigingen.

Preventie & gezonde jeugd

- We investeren in preventie met programma's als Borsele Beweegt, JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht), BONS activiteiten en schoolfruit.
- Elk dorp heeft een veilige plek voor ontmoeting en spel.
- Natuur, rust en beweging worden standaard onderdeel van jeugdbeleid en jeugdzorg.
- We stimuleren sociale netwerken rond jongeren, zoals sportclubs en buurtinitiatieven.
- We beschermen kinderen tegen een onveilige thuissituatie en mishandeling.
- Ouders kunnen ondersteuning krijgen via ouderbijeenkomsten, opvoedspreekuren en ondersteuning via het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin).
- We versterken de mentale weerbaarheid van kinderen en jongeren door aandacht te besteden aan gezonde leefstijl, omgaan met druk, sociale vaardigheden en veerkracht. Dat doen we via scholen, sportverenigingen en het CJG.

We organiseren zorg om het kind heen, niet andersom

- Een gezin, één plan, één vertrouwd gezicht, dat blijft het uitgangspunt.
- Samenwerking tussen school, huisarts, sport en het CJG is vanzelfsprekend.

- Eén zichtbaar en toegankelijk aanspreekpunt per dorp voor jeugdzorg vragen (via het CJG).

“Het vraagt een dorp om een kind groot te brengen. In Borsele bouwen we aan dat dorp.”

1.3 Ouderenzorg

In Borsele willen we dat mensen op een waardige en verbonden manier ouder kunnen worden. Ouderen zijn geen zorgobjecten, maar dragers van wijsheid, verhalen en ervaring. We bouwen aan een samenleving waar ouderdom wordt gekoesterd, waar mensen gezien blijven worden, waar mantelzorg niet vanzelfsprekend maar wél gedragen wordt, en waar de wijk, het dorp en het netwerk het verschil maken.

We ondersteunen ouder worden in eigen regie

- We helpen ouderen bewust na te denken over hun woning, mobiliteit en (digitale)toekomst, bijvoorbeeld via wooncoaches.
- Hulp en ondersteuning sluiten aan bij het tempo van het leven, niet bij het tempo van het systeem.
- In elk dorpsgebied streven we naar passende woonvormen. We bouwen aan kleinschalige, dorpse woonvormen voor ouderen.
- We stimuleren dat inwoners sámen wonen en naar elkaar omkijken.

We creëren een gezonde, sociale leefomgeving

- We gaan eenzaamheid tegen met ontmoetingsplekken, dorpsmaaltijd/koffieochtend, en beweging in de buurt. Onze dorpshuizen en andere ontmoetingsplaatsen spelen daarbij een belangrijke rol.
- Dorpen worden ingericht op toegankelijkheid: dementievriendelijke omgeving, bankjes, veilige paden, heldere informatie.
- We blijven investeren in preventie en bewegen: van valpreventie tot wandelgroepen.
- We versterken de mentale weerbaarheid van volwassenen en ouderen door aandacht te besteden aan zingeving, sociale verbondenheid en omgaan met levensveranderingen. Dat doen we via dorpshuizen, vrijwilligersinitiatieven, zorgorganisaties en het welzijnswerk.

We ondersteunen wie zorgt

- Mantelzorgers krijgen erkenning en concrete ondersteuning: respijtzorg, netwerkbijeenkomsten en praktische hulp.
- Samen met vrijwilligersorganisaties bouwen we een ‘zorgzame dorpen’-beweging: lokaal netwerk van mensen die elkaar helpen.
- Wij stimuleren overleg tussen zorgaanbieders en gemeenten, zodat zorg dichtbij en op de juiste plek georganiseerd wordt—bij voorkeur in kleine, betrokken teams.

“De ouder wordende mens is geen sluitstuk, maar het anker van de gemeenschap.”

1.4 Maatschappelijke ondersteuning (Wmo-zorg)

Wmo-ondersteuning is bedoeld om mensen te helpen volwaardig mee te blijven doen. Dat lukt pas echt als we kijken naar de mens. We geloven dat ondersteuning het beste werkt als die ingebed is in de gemeenschap: in het dorp, in de buurt, met aandacht en vertrouwen. De Wmo raakt de kern van onze samenleving: het omzien naar elkaar. In Borsele zien we daar mooie voorbeelden van. Maar het kan nog beter. We bouwen een systeem waarin de gemeenschap meegroeit met wat iemand nodig heeft, niet omgekeerd.

De mens centraal niet de indicatie

- Persoonlijke gesprekken vóór papieren trajecten: luisteren, afstemmen, samen beslissen. Professionals krijgen meer ruimte voor maatwerk zonder onnodige bureaucratie.
- Eén vast aanspreekpunt per dorp, dichtbij en herkenbaar.

Ondersteuning vóór het te zwaar wordt

- Vergroten van inzet van preventieve hulp zoals ergotherapie en hulpmiddelen.
- Actieve samenwerking met welzijn en vrijwilligersinitiatieven om isolement en achteruitgang te voorkomen.
- Voortgang geven aan ‘zorgzame dorpen’; We waarderen en versterken initiatieven waar mensen samen voor elkaar zorgen zoals dorpsvervoer, maaltijdgroepen of klusdiensten.

We maken zorgen lichter, niet zwaarder

- Geen drempels zoals onnodige herindicaties of bureaucratische rondes voor een simpele aanpassing.
- Eén ingang voor ondersteuning, ook als iemand meerdere hulpvragen heeft (bijvoorbeeld in combinatie met jeugdzorg of schulden).
- Samen met aanbieders bouwen we aan kleine, vertrouwde teams die in het dorp zichtbaar en beschikbaar zijn.

“Zelfstandig leven doe je samen, met mensen om je heen, systemen die helpen, en een gemeente die luistert.”

1.5 Armoede en schulden

We zijn een gemeente met relatief weinig inwoners onder de armoedegrens, en dat willen we zo houden. Toch zien we steeds meer dat mensen moeilijker kunnen rondkomen. Financiële stress blijft vaak verborgen, tot het te laat is. Als CDA kiezen we voor vroegsignaleren, steun zonder schaamte en een gemeenschap die mensen niet laat vallen.

Vroeg signaleren, snel handelen en begeleiden

- We zorgen dat signalen van huurachterstand, schooluitval of zorgmijding snel worden opgepakt. Dat doen we in samenwerking met de woningbouwcorporatie, de school of de huisarts.
- We pakken energiearmoede aan door prestatieafspraken te maken met de woningbouwcorporatie over het thema energiearmoede en bij elk hulp- of ondersteuningsgesprek vroeg aandacht te besteden aan energiearmoede.
- We hebben één herkenbaar aanspreekpunt per dorp of kern voor geldvragen.
- Inwoners krijgen de kans op een schone lei met hulp bij budgetbeheer, coaching en overzicht.
- Schuldhulp wordt gekoppeld aan toekomstgericht werken: opleiding, vrijwilligerswerk, arbeidsre-integratie.

Elk kind doet mee, zonder uitzondering

- Elk kind kan sporten, meedoen aan schoolactiviteiten en verjaardagen.
- Kinderopvang, scholen en sportclubs worden actief ondersteund in het verwijzen naar financiële regelingen zoals Stichting Leergeld.

Verbinding met het dorp en de samenleving

- Armoede mag niet leiden tot sociaal isolement. Daarom ondersteunen we buurtmaaltijden, ontmoetingsplekken en initiatieven die helpen om mee te doen.
- Vrijwilligersorganisaties en geloofsgemeenschappen betrekken we bij signalering en begeleiding waar dat past.

“In Borsele hoort iedereen erbij, ook als het even niet gaat.”

1.6 Sport

Sporten is belangrijk, voor lichaam en geest. Sport en beweging is ontspanning en dat is nodig om je goed te voelen. Daarom willen wij dat iedereen moet kunnen sporten. Sporten is meer dan alleen voetbal of tennis in een vereniging. Sporten is ook fietsen, hardlopen of wandelen. Het realiseren van dorps-ommetjes helpt daarbij. We zorgen ook voor veilige en aantrekkelijke fiets- en wandelpaden. Voor kinderen willen we ervoor zorgen dat zij heerlijk buiten kunnen spelen in natuurlijke speeltuinen. Voor ouderen zorgen we dat zij naast hun ommetje ook gebruik kunnen maken van sporttoestellen in de buitenlucht.

- We zetten in op een concentratie van sportvoorzieningen die ook toekomstbestendig zijn. Het toegroeien naar gezamenlijke sportaccommodaties vraagt veel van onze verenigingen en haar vrijwilligers, we ondersteunen hen actief waarbij de verenigingen zelf de stap kunnen zetten.
- We investeren samen met speeltuinverenigingen in inclusieve speelplekken voor kinderen die toegankelijk en prikkelrijk zijn voor kinderen met én zonder beperking.
- Waar de financiële drempel voor deelname aan sport te hoog is, blijven fondsen beschikbaar voor financiële bijstand.
- We versterken de mentale weerbaarheid van kinderen en jongeren door aandacht te besteden aan gezonde leefstijl, omgaan met druk, sociale

vaardigheden en veerkracht. Dat doen we via scholen, sportverenigingen en het CJG.

1.7 Iedereen doet mee / Saamhorigheid en verbinding

In Borsele geloven we dat een hechte gemeenschap ontstaat wanneer alle generaties samen het dorp vormgeven. Door jong en oud met elkaar te verbinden, versterken we niet alleen de onderlinge banden, maar bouwen we aan een dorp waar iedereen zich gezien, gehoord en betrokken voelt.

- We versterken de saamhorigheid in onze dorpen door jong en oud samen te brengen in activiteiten, zorg en ontmoeting.
- We maken ruimte voor ideeën van jongeren, dit doen we via een jongerenplatform en een jaarlijks jongeren voorstel in de gemeenteraad.
- De kinderburgemeester en het jongerenplatform wordt actiever ingezet als ambassadeur voor kindvriendelijk beleid.
- We stimuleren jongeren om actief bij te dragen aan onze samenleving via een maatschappelijke dienst. Door vrijwilligerswerk bij sportverenigingen, zorginstellingen of buurtactiviteiten ontdekken zij hun talenten en leren zij verantwoordelijkheid te nemen. De gemeente ondersteunt scholen en organisaties die jongeren hierbij begeleiden, zodat zij kunnen opgroeien tot betrokken en verantwoordelijke inwoners.
- We zetten de inzet van de Borselse Sprinter voor activiteiten voort en waar mogelijk breiden we deze uit.
- Iedereen moet mee mogen doen, ongeacht geloof, ras en seksuele geaardheid. Wij zijn een inclusieve samenleving waarin geen plaats is voor discriminatie, racisme, uitsluiting of belediging.

1.8 Mobiliteit

Veiligheid doen we samen

We zorgen ervoor dat iedereen veilig van A naar B kan. Veiligheid betekent op de eerste plaats fysieke veiligheid. In het kader van 'gespreide verantwoordelijkheid' spreken we elkaar hierop aan. De gemeente kan hierop inspelen met slimme oplossingen, zoals infrastructuur, verkeersmaatregelen maar ook gewoon met goede bestrating en veilige trottoirs. Voor een veilige

infrastructuur werken we samen met de provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen. Daar waar werkzaamheden worden uitgevoerd verbeteren we stoepen en ongelijkheden in de straat. Hiermee zorgen we dat Borsele de meest fietsvriendelijke gemeente van Zeeland wordt. Dit doen we door:

- We investeren in objectieve veiligheid met goed onderhouden, brede en overzichtelijke fietspaden, duidelijke markeringen en verlichting op drukke routes tussen onze dorpen en richting Goes.
- Tegelijk werken we aan subjectieve veiligheid: routes die prettig aanvoelen, met voldoende verlichting in het buitengebied en open zichtlijnen, zodat iedereen zich op elk moment van de dag veilig durft te verplaatsen.
- Innovatieve oplossingen, zoals appgestuurde verlichting, maken Borsele koploper in slimme en duurzame verkeersveiligheid.
- We willen dat verkeersveiligheid gedragen wordt door de hele gemeenschap. Daarom verhogen we de inzet van een positieve flitspaal, waarbij inwoners die zich aan de snelheid houden bijdragen aan een dorpsfonds of lokaal initiatief. Zo maken we verkeersveiligheid niet alleen een regel, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- We maken de plekken waar diverse vervoersmogelijkheden samenkomen ("mobiliteitshubs") aantrekkelijk om te gebruiken.
- We plaatsen fietsservice punten en bankjes op verschillende plekken onderweg. Daarnaast zorgen we voor voldoende laadpunten voor elektrische vervoersmiddelen in de omgeving.
- We zetten in op meer verkeersveiligheid voor fietsers in de kernen

2. Rentmeesterschap

2.1 Natuur, Biodiversiteit en Duurzaamheid

Naar 2040 toe werken we aan een circulaire economie waar geen sprake meer is van afval, maar alleen van grondstoffen. Dit doen we door te werken aan de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per persoon per jaar (Van Afval Naar Grondstof). Hierbij verminderen we afvalstoffen, vergroten we hergebruik en stimuleren we recycling. Ook vermindering van gebruik zoals van water wordt hieronder meegenomen. Het gebruik van elektriciteit zal met stijgende elektrificatie verder toenemen, hier wordt gevraagd om een duurzame opwekking. Dit kan door zonnepanelen, windenergie en kernenergie.

Borsele koploper in biodiversiteit

We zijn blij de bij-vriendelijkste gemeente van Zeeland te zijn. Dat zetten we voort. We investeren in bloemrijke bermen, natuurlijke oevers en een aangepast maaibeheer ter bevordering van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door minder frequent en gefaseerd te maaien.

- We zetten een subsidieregeling op voor agrariërs die natuurinclusief ondernemen en een bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit
- Waar nieuwe beplanting geplaatst wordt zorgen we ervoor dat dit beplanting is die goed zijn voor bijen.
- We plaatsen meer bijen- en insectenhôtels om de populatie te bevorderen en we bestrijden de Aziatische hoornaar.

Groen is meer dan natuur

Groen draagt bij aan gezondheid, leefbaarheid en klimaatbestendigheid. We vergroenen waar mogelijk: in de dorpen, rondom scholen, en bij sport- en speelplekken. Dat doen we samen met inwoners, scholen en verenigingen.

We versterken de bestaande natuur in onze gemeente en koppelen waar mogelijk alle losse natuurgebieden aan elkaar. Daarnaast ontwikkelen we nieuwe natuur in het kader van de nog vast te stellen Sloerandvisie.

2.2 Energie

Energietransitie

We dragen actief bij aan het landelijk doel om klimaatneutraal te zijn in 2050. Klimaat neutraal betekent per saldo geen CO₂ meer uitstoten. Onze gemeente vervult op aanwijzing van de landelijke overheid een spilfunctie in de energietransitie waar het gaat om infrastructuur voor kernenergie, aanlanding van energie vanuit windparken op zee, doorvoer van energie naar andere delen van het land, mogelijke waterstoffabrieken, en wat er nog meer ontwikkeld wordt voor de energietransitie. Ook werkt de gemeente aan lokale energie- en warmtevoorziening. We zien publieke warmtenetten als onderdeel van de totale energietransitie. De toekomstige energie- en warmtevoorziening verloopt via 'energie hubs'. Hier kan in de ideale situatie zowel aan gevoed worden als van afgenomen worden.

- We houden vast aan het Borselse Voorwaardenpakket dat door de gemeente is aangeboden op 10 april 2024 aan de toenmalige Minister van Economische Zaken en Klimaat.
- De Borselse Voorwaardengroep betrokken bij het opstellen van het Voorwaardenpakket, gaat verder om de toepassing van de voorwaarden te monitoren. Op die manier willen we in onze gemeente de negatieve impact van de energietransitie zoveel mogelijk beperken.
- Onze gemeente moet goed in gesprek blijven met de Rijksoverheid, Provincie, Waterschap en andere organisaties over de voortgang en uitvoering van de plannen voor de infrastructuur voor de energietransitie.
- Aanpak van netcongestie; Met name in het Sloegebied is voldoende restwarmte beschikbaar. Er is al sprake van toenemende elektrificatie. Dit veroorzaakt nu overbelasting van het energienetwerk (netcongestie). Om dit op te lossen zijn forse investeringen en ingrepen in het ondergrondse netwerk nodig, wat tijdelijk voor overlast kan zorgen. Waar mogelijk moeten hier werkzaamheden worden gecombineerd. Bij alle werkzaamheden moet nadrukkelijk worden bekeken of netverzwaring nodig is.
- Geen grote of mega-grote windmolens buiten het Sloegebied.

Lokaal eigenaarschap en samenwerking

We stimuleren innovaties zoals het delen van duurzame stroom tussen bedrijven en waar mogelijk ook tussen huishoudens, bijvoorbeeld via gezamenlijke straatbatterijen of meterkasten. Hierbij zorgen we ervoor dat de impact op het landschap en straatbeeld minimaal blijft. Zo bevorderen we

energie-efficiëntie en lokale samenwerking, zonder afbreuk te doen aan de leefomgeving.

2.3 Arbeidsmarkt, economie en landbouw

Ondernemers, agrariërs en werknemers vormen samen het fundament van onze lokale economie. We creëren prettige randvoorwaarden voor werknemers in de gemeente. Daarnaast houden we bedrijvigheid passend binnen het landschap. We investeren in infrastructuur en faciliteren hiermee de bedrijven. In het bijzonder zetten we in op het versterken van kleinschalig toerisme en de agrarische sector. We houden oog op duurzaamheid en beschermen het Zeeuwse landschap.

- Het Sloegebied blijft binnen de huidige grenzen en komt niet dichterbij onze Borselse dorpen.
- We versterken de arbeidsmarkt door onderwijs, ondernemers en gemeente samen te brengen. Zo verbinden we werk en duurzaamheid en bouwen we aan een sterke, toekomstgerichte economie voor Borsele.
- We zetten ons in voor een energie-educatiecentrum bij Sloepoort, in samenwerking met onderwijsinstellingen, bedrijven en andere betrokken partijen, zodat inwoners en leerlingen kennis opdoen over duurzame energie en techniek.
- CDA-Borsele wil bescherming van landbouwgronden. Zonnepanelen moeten op gebouwen en nieuwe natuur kan enkel ontwikkeld worden uit vrijwilligheid en in samenwerking met grondeigenaren.
- We willen uitbreiding en verduurzaming van bedrijventerreinen. Waar mogelijk maken we gebruik van vrijkomende ruimte bij het opknappen van bestaande terreinen.
- Borsele moet aantrekkelijk blijven voor het Midden- en Kleinbedrijf, waaronder veel familiebedrijven.
- Mensen zoveel waar hun mogelijkheden dat toestaan via werk laten meedoen met de samenleving. B.v. ook statushouders zo snel mogelijk aan het werk helpen.
- Humane en veilige huisvesting voor internationale werknemers (arbeidsmigranten) op daarvoor geschikte locaties.
- Samen met het Rijk, de provincie en het waterschap zorgen we voor duurzame oplossingen voor het zoetwatervraagstuk in de landbouw.

2.4 Cultuur

Cultuur is één van de verbindende krachten in onze dorpen. Het versterkt het gevoel voor de gemeenschap, geeft ruimte aan tradities én aan nieuwe verhalen. Cultuur is voor het CDA Borsele een vorm van rentmeesterschap: wat we ontvangen hebben, geven we door. Daarom ondersteunen we lokale verenigingen, culturele initiatieven en het behoud van ons erfgoed. We stimuleren samenwerking tussen scholen, dorpsraden en musea, zodat cultuur toegankelijk is voor jong en oud.

- Zichtbare kunst, blijvende waarde; Tussen 1991 en 2018 kreeg ieder dorp een eigen kunstwerk. We voegen een nieuwe serie kunstwerken toe aan de dorpen.
- In ieder dorpshuis een (lokale) expositie.
- Herinneren verbindt generaties; We investeren structureel in herdenkingen rond de Slag om de Schelde. Deze geschiedenis hoort bij ons en verdient blijvende aandacht, educatie en doorvertaling naar jongere generaties.
- Monumenten met toekomst; Met oog voor behoud van waardevol erfgoed zoeken we naar een passende bestemming voor leegstaande kerkgebouwen.
- Ruimte voor initiatief. We continueren subsidies als 'Maak werk van je idee', waarbij inwoners met behulp van de gemeente activiteiten kunnen ontplooiën om de directe leefomgeving te verbeteren.
- Het blijft voor het CDA belangrijk dat kinderen muziekonderwijs kunnen volgen.
- We versterken onze bibliotheken als plekken voor taal, digitale vaardigheden en ontmoeting. Ze spelen een sleutelrol in persoonlijke ontwikkeling en blijven een laagdrempelige voorziening voor iedereen. We investeren gericht in de verdere modernisering tot volwaardige 21e-eeuwse bibliotheekvoorzieningen.
- We brengen cultuur dichtbij door dorpshuizen, bibliotheken en scholen in te zetten als plekken voor muziek, kunst en ontmoeting. Met kleine subsidies ondersteunen we lokale initiatieven die cultuur toegankelijk maken voor iedereen in onze dorpen.
- We koesteren ons erfgoed en brengen het tot leven met verhalen, foto's en ontmoetingen tussen generaties. Jong en oud werken samen aan projecten die onze lokale geschiedenis en tradities zichtbaar houden voor de toekomst.

2.5 Bestuurscultuur

Een betrouwbare gemeente begint met een open houding. Als CDA Borsele staan we voor een bestuur dat dienstbaar, zichtbaar en aanspreekbaar is. Geen afstandelijke overheid, maar korte lijnen, duidelijke taal en eerlijke keuzes. Bestuurscultuur gaat over houding, gedrag en samenwerking. We koesteren het 'ons kent ons'-gevoel, en blijven werken aan transparantie en vertrouwen.

Zichtbaar, open, eerlijke en duidelijke communicatie

- We communiceren helder en in begrijpelijke taal, zodat iedereen kan volgen wat de gemeente doet en waarom.
- Beter inzicht in besluiten en argumenten.
- College en raad gaan actief de dorpen in, o.a. via 'Borsele op Bezoek' bijvoorbeeld door raadsbijeenkomsten of werkbezoeken in de dorpen en een aantal keer per jaar werkbezoek van het College.
- Als CDA-fractie zijn we vaak en actief te vinden in de dorpen.

Samenwerken vanuit vertrouwen en duidelijkheid

- Werken vanuit de menselijke maat: luisteren, uitleggen, betrekken.
- Inwoners vanaf het begin betrekken bij beleid, zoals via het participatieplatform. We versterken het vertrouwen in de gemeente door inwoners altijd terug te koppelen wat er met hun inbreng is gedaan.
- Heldere afspraken via de participatieladder. Vooraf is duidelijk wat het doel is van de participatie: informeren, consulteren of meebeslissen.

Kritisch blijven, samen leren

- Reflectie op projecten en besluitvorming, ook als het schuurt.
- Verantwoording in cijfers én verhalen over resultaten.
- Ruimte voor gezamenlijke evaluatie en externe ondersteuning
- We blijven dorpsraden financieel toerusten en leggen de rol van dorpsraden vast zodat kaders en verwachtingen duidelijk zijn.

"Goed bestuur is niet alleen wat je besluit, maar hoe je het samen doet."

2.6 Samenwerking

Borsele blijft een zelfstandige gemeente; herkenbaar, laagdrempelig en toegankelijk. We trekken samen met andere gemeenten op waar nodig. De bestaande samenwerkingsverbanden (Gemeenschappelijke Regelingen) functioneren goed en de recent vernieuwde regelingen hebben tijd nodig om zich te bewijzen in de praktijk. Juist waar samenwerking toegevoegde waarde heeft, pakken we die op bijvoorbeeld:

- op regionaal niveau bij jeugdzorg, veiligheid, arbeidsmarkt en woningbouw;
- in het dorp, waar sportverenigingen of scholen elkaar kunnen versterken;
- met buurgemeenten, provincie of waterschap bij infrastructurele en energie-opgaven;
- op economisch gebied, zoals in North Sea Ports.

2.7 Gemeentefinanciën

We houden de gemeente financieel gezond. Dat betekent dat we altijd een sluitende meerjarenbegroting nastreven. De grote financiële gemeentelijke reserves, die grotendeels afkomstig zijn uit dividenden, zetten we gericht in voor incidentele plannen – natuurlijk binnen de wettelijke regels.

- Dankzij een solide begroting en gezonde reserves ("het weerstandsvermogen") kan Borsele zelfstandig blijven functioneren als gemeente. Wij vinden het belangrijk dat inwoners begrijpen waar het geld naartoe gaat. Daarom blijven we sturen op transparantie en duidelijke verantwoording van de gemeentelijke financiën.
- CDA-Borsele wil lastenverzwaring zo veel mogelijk voorkomen, door in plaats daarvan de gemeentelijke reserves in te zetten. Waar mogelijk willen we lastenbesparing bewerkstelligen door eerst te kijken waar we kunnen bezuinigen.

2.8 Recreatie en Toerisme

Toerisme is geen losstaand doel, maar onderdeel van een levendig Borsele. We verbinden toerisme met lokale ondernemers, streekproducten, cultuur,

evenementen en educatie. We investeren in veilige en aantrekkelijke fiets- en wandelroutes die niet alleen het landschap laten beleven, maar ook onze dorpen, verhalen en ondernemers verbinden.

- We behouden de ruimte voor agrariërs om een mini-camping te starten, zoals nu mogelijk is. Daarnaast zetten we in op de verdere ontwikkeling van BOB's (Bijzondere Overnachtingsplekken Borsele).
- Het Landschapspark is belangrijk voor recreatie in onze gemeente. We blijven Stichting Landschapspark ondersteunen bij het verbinden van initiatieven, bedrijven en toerisme.
- Borsele blijft een kleinschalige toeristische gemeente en blijft zo uniek en aantrekkelijk voor toeristen én inwoners.
- In Borsele gaat recreatie altijd hand in hand met ons unieke landschap. Nieuwe vormen van verblijfsrecreatie blijven alleen mogelijk als ze kleinschalig en passend zijn in het landschap.
- De bouwroute voor het Waterpark Veerse Meer via de Nieuw Kraaijertsedijk mag niet de permanente route worden.

3. Gerechtigheid

3.1 Ondermijning en veiligheid

Ook in Borsele is het belangrijk om alert te blijven op signalen van ondermijning. Dat wil zeggen op activiteiten van de georganiseerde misdaad die de legale bedrijven en overheid binnendringen. Dat is niet alleen een zaak van overheid en politie: ook inwoners en ondernemers spelen hierin een belangrijke rol. Met het Kenniscentrum Ondermijning kijken we naar de zwakke punten in Borsele.

- Vrijkomende agrarische gebouwen, onze open ligging en de nabijheid van logistieke knooppunten zoals North Sea Port vragen om extra alertheid hierop. Bewoners van het buitengebied zijn hierbij onze ogen en oren. Het is belangrijk om alert te blijven op signalen van ondermijning
- Samen met belangenorganisaties ZLTO en NFO zetten we in op de weerbaarheid van agrarische ondernemers, met praktische ondersteuning en bewustwording.
- Buitengewone Opsporings Ambtenaren (BOA's) en oplettende inwoners dragen bij aan het versterken van de sociale controle in dorpen en buitengebied.
- Tegelijk blijft het van belang dat we ook als politiek alert zijn op ondermijning, óók binnen onze eigen kringen. Integriteit en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen in bestuur.
- We investeren in digitale veiligheid met voorlichting en trainingen, zodat inwoners en ondernemers zich ook online beschermd voelen. Integriteit en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen in bestuur. Tweejaarlijks is er een moreel beraad of integriteitstraining voor raadsleden en bestuurders.

4. Gespreide verantwoordelijkheid

4.1 Participatie

In Borsele geloven we in samen leven én samen beslissen. Participatie is geen extraatje, maar de basis voor goed beleid. Inwoners brengen waardevolle kennis en ervaring in. In Borsele bouwen we op de kracht van onze dorpen. Als CDA geloven we dat de overheid faciliteert en in gedeelde verantwoordelijkheid met de inwoners samenwerkt. Tegelijk is het cruciaal om vooraf duidelijk te zijn over de verwachtingen en de rol van inwoners. Zo maken we participatie eerlijk, helder en betekenisvol.

- Heldere verwachtingen bij participatie. Vooraf duidelijk aangeven wat er wordt gevraagd en wat met de inbreng gebeurt.
- De 'participatieladder' maakt ieders rol inzichtelijk.
- Duidelijke uitleg voor én na afloop van elk traject.
- Evaluatie van omvangrijke gelopen participatieprocessen om te leren voor de toekomst.

Dorpsgericht werken als uitgangspunt

- Dorpsraden en verenigingen krijgen een vaste plek in het proces.
- Bij gebrek aan een dorpsraad betrekken we andere netwerken zoals sportclubs of kerken.
- We stimuleren eigen initiatief, o.a. via Right to Challenge.
- De ervaringen uit o.a. het participatieproces via de Borselse Voorwaardengroep gebruiken we actief.
- Elk dorp heeft een overzicht: wat speelt er, wie denkt mee?

Ruimte voor jongeren

- Het jongerenplatform denkt mee over gemeentelijk beleid.
- De kinderburgemeester blijft bijdragen aan thema's zoals verkeer en duurzaamheid.
- Jongeren krijgen jaarlijks kans om een voorstel in te dienen bij de raad.

“Wie een dorp serieus neemt, moet ook de stem van het dorp serieus nemen.”

4.2 Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn de kampioenen van onze gemeente. Zonder hen zouden onze sportclubs, culturele verenigingen, dorpsactiviteiten en mantelzorg niet kunnen bestaan. Ze ondersteunen jongeren, ouderen, mensen met een beperking en nieuwkomers, en zorgen dat onze dorpen leefbaar en verbonden blijven.

- Daar waar mogelijk verminderen we de regeldruk voor vrijwilligers. We houden procedures voor bijvoorbeeld vergunningen of subsidies eenvoudig. Daarnaast bieden we standaard documenten voor bijvoorbeeld aanvraag en verantwoording. We maken alle standaard documenten toegankelijk via de gemeentelijke website.
- We stimuleren de samenwerking tussen vrijwilliger(organisaties).
- Het CDA Borsele staat voor het versterken en waarderen van deze onmisbare kracht in onze gemeenschap. We stellen ons faciliterend op en blijven in gesprek met (vrijwilligers)organisaties over wat ze nodig hebben.

4.3 Onderwijs

Voor het CDA Borsele is schaalvergroting in het basisonderwijs geen doel op zich; grotere scholen leveren niet automatisch betere resultaten, terwijl kleinere scholen vaak uitstekend in staat zijn kwalitatief goed onderwijs te bieden. We zijn daarom voor het behoud van kleine scholen volgens de landelijke norm, zolang goede onderwijskwaliteit gewaarborgd is.

- We investeren in moderne, energiezuinige multifunctionele schoolgebouwen die aantrekkelijk zijn voor leerlingen en leerkrachten. Daarnaast faciliteren we samenwerking tussen onderwijs, sport en cultuur, zodat kinderen en ouders in één omgeving terecht kunnen.
- We hebben een actieve rol in huisvesting en verkeersveiligheid rond scholen, met veilige routes en goede fietsvoorzieningen als prioriteit.